

Energija u Holandiji: Iskustva ravničarske zemlje

Ton van der Wijst
Ekonomsko-socijalni savjet, Holandija
22. mart 2012., Budva, Crna Gora

Sadržaj

Holandski kontekst
- Specifične karakteristike zemlje
- Ekonomija zasnovana na konsulatacijama i konsenzusu
- Pitanja koja se tiču energije

SES (Socijalno-ekonomski savjet) i energija
- Instrumenti
- Prelčazak na održivu energiju

Sadašnja politika

Zaključci

Holandski kontekst: karakteristike zemlje

- Populacija: 16.7 miliona
- Veličina: 42.000 km2
- Glavni gradovi: Amsterdam, Roterdam, Hag
- Visok BDP
- Uslužna ekonomija
- Niska nezaposlenost
- Visoka aktivnost radne snage
- Otvorena ekonomija
- Ispod nivoa mora
- Veoma urbanizovana

Holandska ekonomija zasnovana na konsultativnom procesu: SES (1)

Ekonomsko-socijalni savjet (1950): Savjetodavno tijelo

- Poslodavačke organizacije + sindikati + nezavisni eksperti
- Učešće NVO u radnim grupama i komitetima
- Funkcije:
  - Podrška Vladinoj politici
  - Koordinacija politike između Vlade i socijalnih partnera
  - Zajednička orjentacija ka dugoročnim ciljevima i programima
  - Platforma za debatu
  - Samo-regulacija

Holandska ekonomija zasnovana na konsultacijama: SES (2)

Holandska ekonomija zasnovana na konsultacijama: Fondacija rada and radni savjeti

Fondacija rada (1945)

- Poslodavačke organizacije + sindikati
- Koordinacija decentralizovanih pregovora o platama
- Preporuke socijalnim partnerima na decentralizovanoj osnovi
- Konsultacije između Vlade i socijalnih partnera (centralni/opšti sporazumi)
- Savjetovanje Vlade o specifičnim pitanjima rada (penzije, radni uslovi)

U okviru kompanija

Uticaj zaposlenih u radim savjetima:

- Konsultacije
- Odobrenja

Energetske karakteristike (1)

- Luka Evrope: Uvoz nafte, uglja i biomase

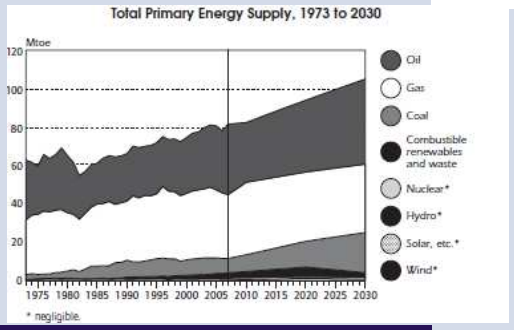

- Roterdam: veliki kompleks narftnih rafinerija

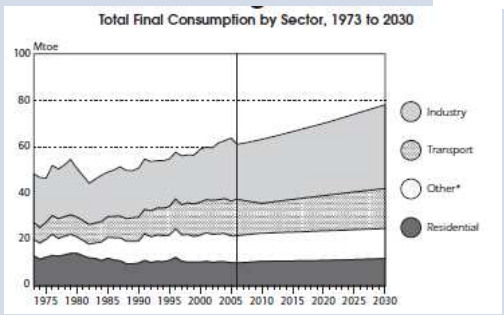
Energetske karakteristike (2)

- Proizvođač i izvoznik prirodnog gasa: 'Holandska bolest'
- Ali: proizvodnja u opadanju
- Središte trgovine prirodnim gasom:
  - Uvoz iz Rusije i Norveške
  - Tečni prirodni gas
- Liberalizovana tržišta gasa i električne energije
- Infrastruktura: gasovodi i elektroprenosna mreža u državnom vlasništvu
- Integrisani u sjevero-zapadna Evropska energetska tržišta

Energetske karakteristike (3)

Energetske karakteristike(4)

Energetske karakteristike(5)

Energetska politika u Holandiji: promjena prioriteta

1970e: energetska sigurnost (naftna kriza) + cijena energije

1980e: jača uloga zaštite životne sredine: zagađenje, ušteda energije

1990e: važan elemenat u Planu Nacionalne politike zaštite životne sredine:

- Specifični ciljevi na nivou sektora i specifični instrumenti:
  - Npr. smanjenje emisije štetnih gasova za sektor energetike & rafinerije
- Povećan uticaj EU direktiva
- Sporazumi o uštedi energije na dobrovoljnoj osnovi

2000e: EU ciljevi, EU-Emission Trading System (ETS), politika energetske tranzicije, ekonomske šanse

Izvještaji o energetskoj politici (1)

1990ih izvještaji o instrumentima:

- Prelazak sa regulacije na tržišno orjentisana sredstva (princip "zagađivači plaćaju")
- Porezi na energiju, (ETS) :
  - Konkurentnost međunarodnih kompanija?
  - Kompenzacije za domaćinstva sa nižim primanjima
- Prostor za samoregulaciju
  - Vlada postavlja ciljeve zajedno sa organizovanim sektorima
  - Vlada definiše sredstva (regulacija, subvencije, porezi, sporazumi na dobrovoljnoj osnovi)
  - Kompanije unutar sektora su odgovorne za rezultate

Izvještaji o energetskoj politici (2)

Efektivnost instrumenata

Primarni kriterijumi
- Efektivnost: da li smo postigli svoje ciljeve?
- Isplativost: da li smo dostigli ciljeve po najnižoj cijeni?
- Pravednost: da li zagađivač plaća?

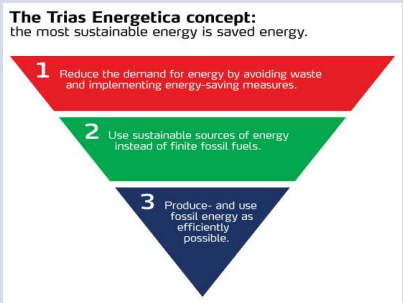
Sekundarni kriterijumi
- Dosljednost politike: bez konflikata sa drugim instrumentima?
- Dosljednost na međ. nivou: da li se ono što radimo uklapa u politiku EU?
- Prihvatljivost: razumni prihodi za domaćinstva i kompanije?

Izvještaji o energetskoj politici (3)

Dugoročni dobrovoljni sporazumi su efikasni ukoliko:
- je problem dobro definisan
- su značajne promjene neizbježne
- su ciljevi dobro postavljeni
- su jasna pravila: šta se dešava ukoliko ne ostvarite ciljeve?
- je monitoring transparentan

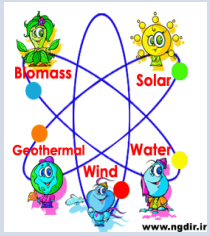
Rezultati:
- Opšte znanje o problemu
- Isto mišljenje o načinu na koji se izboriti sa problemom
- Motivisani učesnici
- Ciljevi ostvareni po najnižoj cijeni

Povećan značaj održive energije

Prelazak na sistem održive energije

Podrška dugoročnom programu energetske tranzicije
- nivo 2

Prelazak na sistem održive energije

Ciljevi

- Ušteda energije, "čista" fosilna energija, stimulativni obnovljivi izvori energije
- Brži proces sistemskih inovacija
- Podsticanje novih ekonomskih aktivnosti

"Kameno doba se nije završilo zbog nedostatka kamena, a Naftno doba će se završiti mnogo prije nego što na svijetu nestane nafte."

Shiek Ahmed Zaki Yamani, Saudijski ministar za naftu tokom 1970ih

Program energetske tranzicije 2001-2010 (1)

- Ključna uloga novih tehnologija
- Bliska saradnja Vlade, nauke i privrede
- 7 tranzicionih platformi (privatno-javna partnerstva);
  - Lančana efikasnost
  - Novi gas i čista fosilna goriva
  - Održivo snabdijevanje električnom energijom
  - Održivi transport
  - Zeleno građevinarstvo
  - Zeleni sirovi materijali (biološka ekonomija)
  - Staklene bašte kao izvor energije
- Cilj: odabrati put sa dobrom perspektivom po ekonomiju i životnu sredinu
- Uloga Vlade: riješoti probleme u zakonodavstvu, obezbijeditit subvencije itd.
- Trgovina: čista, pouzdana i dostupna

Program energetske tranzicije 2001-2010 (2)

Rezultati

- Nekoliko stotina projekata
- Javno ulaganje koje pokreće privatne investicije
- Kreiranje raznovrsne mreže inovacija
- Razvoj dugoročnih planova

Prijetnje

- Nefleksibilnost unutar Vlade
- Otpor društva na promjene
- nestrpljivost; nedovoljno "brzih poena"
- Strah od rizika
- Ograničenja regulative

Sadašnje politike (1)

2010: Nova desničarska Vlada

Nova privedna politika

- **Ambicija**: sa 8. na 5. mjesto Globalnog izvještaja o konkurentnosti
- Odabir 9 top sektora uključujući i energetski
- Pristup: u skladu sa potrebama
- Bliska saradnja sa privredom i institutima znanja
- Vladini instrumenti: niži administrativni tereti, poreske inicijative za inovativnost

Ekonomska perspektiva energije

- Tržišta uštede energije, obnovljivih izvora energije i ekoloških usluga bilježe brz rast
- Holandske kompanije i instituti znanja su u dobroj poziciji
- Doprinos još održivijoj ekonomiji

Sadašnje politike (2)

Sledeća energetska revolucija iz Kine?

"Kineski primjer snažno će uticati na prelazak na nisko-karbonsku ekonomiju u svijetu. Ovo može dovesti do prosperitetnije nisko-karbonske budućnosti za sve nas."

izvor: čuveni britanski ekonomista Ser Nicholas Stern

Sadašnje politike (3)

"Zeleni sporazumi" sa društvom

- Pristup odozdo naviše, podsticati uštedu energije i korišćenje obnoviljivih izvora enegije
- Doprinos Vlade: ukloniti prepreke: nejasno zakonodavstvo, nedostatak partnera za saradnju, dozvole
- Partnerstva između vlada i kompanija, građana, NVO sektora...
- Kriterijum:
  - Specifične održive inicijative
  - Potencijalno profitabilne
  - Brzi rezultati (2/3 godine)
  - Kreira nove ekonomske aktivnosti i za posledicu ima uštedu energije
- Početak 2012.: više od 70 "zelenih sporazuma"
- Veliki broj raznovrsnih učesnika

Zaključci

- Dostupna, pouzdana i čista energija je ključna za društvo i ekonomiju
- Vladine politike imaju važan uticaj na snadbijevanje i potrošnju energije
- Organizovana privreda i individualne kompanije takođe imaju veliku ulogu u cijelom procesu
- Holandska iskustva pokazuju da saradnja svih relevantnih strana može biti efikasna
- Više informacija pružiće Vam g-din Prieckaerts u svojoj prezentaciji

"This presentation has been produced with the financial assistance of the European Commission. The views expressed herein are those of BOSMIP IV and can therefore in no way be taken to reflect the official opinion of the European Commission."